

Current Situation and Problems of Enterprises Producing Grapevine Saplings[#]

Rüstem Cangi^{1,a,*}, Kürşad Durmaz^{2,b}, Esen Oruç^{3,c}

¹Department of Horticulture, Agricultural Faculty, Tokat Gaziosmanpaşa University, 60250 Tokat, Turkey

²Graduate School of Natural and Applied Science, Tokat Gaziosmanpaşa University 60250 Tokat, Turkey

³Department of Agricultural Economics, Agricultural Faculty, Tokat Gaziosmanpaşa University, 60250 Tokat, Turkey

*Corresponding author

ARTICLE INFO	ABSTRACT
[#]This study was presented as an oral presentation at the 1st International Congress of the Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology (Antalya, TURJAF 2019) <i>Research Article</i> Received : 24/11/2019 Accepted : 06/12/2019 Keywords: Grapevine sapling Sapling production Nursery sector Situation of enterprises Problems of enterprises	The aim of this research was to determine the structural characteristics of the grapevine sapling producing enterprises and to reveal the problems. The main material of study are data were obtained from questionnaire study. In the study, face-to-face interviews were conducted with 12 enterprises which are members of Sapling Producers Sub-Union (SPSU). During the research period, there were 33 SPSU members, but the majority of these enterprises were small-sized and engaged in the purchase and sale without production. In the research, it was tried to be interviewed with all of the large capacity, both production and sales, and 12 of 33 enterprises were interviewed. The interviewed enterprises hold a large part of the grapevine sapling market. The obtained data were evaluated and interpreted by means of percentage distribution tables, average, maximum and minimum calculations. According to the results of the research, enterprises have been producing grapevine saplings on average at the commercial level for 12 years. All of the interviewed enterprises produce bare-rooted saplings. In addition, potted (58.33%) and American grapevine (25%) saplings also are produced. Grafted sapling yield rates of enterprises have been determined as 45% in own root saplings and 72% in potted sapling. 67% of the producers reported that they have problems in sapling marketing and carrying and storing saplings is a significant problem at this stage. The producers demanded that measures to prevent the informal production from authorities.

Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, 8(3): 657-667, 2020

Asma Fidanı Üreten İşletmelerin Mevcut Durumu ve Sorunları

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<i>Araştırma Makalesi</i> Geliş : 24/11/2019 Kabul : 06/12/2019 Anahtar Kelimeler: Asma fidanı Asma fidanı üretimi Fidancılık sektörü İşletmelerinin durumu İşletmelerinin sorunları	Bu araştırmanın amacı, asma fidanı üreten işletmelerin yapısal özelliklerini belirlemek ve fidancılık sektöründe karşılaştıkları sorunları ortaya koymaktır. Araştırmanın ana materyalini anket çalışmasından elde edilen veriler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, Fidan Üreticileri Alt Birliği (FÜAB) üyesi olan 12 işletme ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiş ve bu şekilde anket çalışması verileri derlenmiştir. Araştırma döneminde FÜAB'a üye 33 işletme bulunmaktadır, ancak bu işletmelerin çoğunluğu küçük kapasiteli ve üretim yapmadan fidan alım satımı yapan işletmelerdir. Araştırmada, büyük kapasiteli hem üretim hem fidan satışı yapan işletmelerin tamamı ile görüşülmeye çalışılmış, bu şekilde 33 işletmenin 12'si ile görüşülmüştür. Görüşme yapılan işletmeler asma fidan pazarının büyük bir kısmını ellerinde tutmaktadır. Veriler yüzde dağılım tabloları, ortalama, maksimum ve minimum hesaplamalar yoluyla değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, işletmeler ticari düzeyde ortalama olarak 12 yıldır asma fidanı üretmektedir. Görüşülen işletmelerin tamamı açık köklü fidan üretimi yapmaktadır. Bunun yanı sıra tüplü (%58,33) ve Amerikan asma (%25) fidanı da üretilmektedir. İşletmelerin aşılı fidan randıman oranları, ortalama olarak açık köklü fidanlarda %45, tüplü fidanlarda %72 olarak belirlenmiştir. Üreticilerin %67'si fidan pazarlamada sorun yaşadığını belirtmişlerdir. İşletmeciler kayıt dışı üretim konusunda yetkililerin önlem almasını talep etmişlerdir.

^a rustem.cangi@gop.edu.tr

^c esen.orucbuyukbay@gop.edu.tr

^b <http://orcid.org/0000-0002-8264-9844>

^c <http://orcid.org/0000-0002-0147-2742>

^b kusaddurmaz@hotmail.com

^c <https://orcid.org/0000-0001-5678-3778>

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Giriş

Üzümün anavatanları arasında yer alan Anadolu'da üzüm yetiştiriciliği çok eski çağlara dayanmaktadır (Oraman, 1970; Çelik ve ark., 1998). Üzüm, 2018 yılında 4.170.410 da alanda 3.933.000 ton üretilmiştir. Bu miktarla üzüm, Türkiye meyve üretiminin %24'ünü oluşturmuş ve miktar açısından meyveler arasında ilk sırada yer almıştır (TUİK, 2019).

1800'lü yılların sonlarında Avrupa bağlarında etkili olan filoksera zararlısı, Türkiye'deki bağlarda da büyük zarar vermiştir. Filoksera zararlısı ile bulaşık alanlarda bağ tesisi iki yöntemle yapılmaktadır. Bu yöntemler, "Yerinde Aşılama" veya "Aşılı Asma Fidanları ile bağ tesisi" şeklindedir. Modern bağcılıkta aşılı asma fidanları ile bağ kurulması önerilmektedir (Winkler ve ark., 1974; Çelik ve ark., 1998).

Türkiye'de bağcılık yapılan bölgelerin, filoksera ve nematotlarla bulaşık olmasından dolayı, bağ tesisinde ya doğrudan aşılı fidan kullanılması ya da dikilen aşısız (Amerikan) fidanların bağda aşılınması gerekmektedir (Oraman, 1972; Çelik, 2012). Yaşlanan bağların yenilenmesi ve yeni bağların tesisi dikkate alındığında, çok ciddi miktarda fidan ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır. Bir bağın ekonomik ömrü 40 yıl kabul edilmektedir (İlter ve Uzun, 1991; Çelik ve ark., 1991). Bu durumda farklı kaynaklara göre Türkiye'de her yıl 7,5 milyon ile 15,0 milyon arasında fidan ihtiyacı söz konusudur (Şen ve Yağcı, 2016).

Türkiye, bağcılık konusunda köklü geçmişe, ekolojik ve edafik faktörler açısından avantajlı koşullara sahip olmasına rağmen, bağlar, menşei bilinmeyen, çeşit safiyeti olmayan, derleme, toplama fidanlarla tesis edilmekte ve piyasada talep edilen çeşitlere ait fidanlar yeterli miktar/sürede üretilmemektedir. Asma fidanı üretiminin ihtiyacın altında gerçekleştiği, konu ile ilgili yapılmış önceki çalışmalarda da bildirilmiştir (Ergenoğlu ve Gürsöz, 1991; İlter ve Uzun, 1991; Çelik ve ark., 2012; Yağcı ve Gökaynak, 2016).

2013 yılı itibarıyla, Türkiye'de 51 özel ve 6 kamu olmak üzere toplam 57 adet asma fidanı üreticisi bulunmaktadır. Asma fidanı üreten firmalar, meyve ve asma fidanı üretimi konusunda çalışan Fidan Üreticileri Alt Birliği'ne (FÜAB) üye olmak zorundadır. FÜAB 5553 sayılı Tuhumculuk Kanununa binaen kurulan Türkiye Tuhumcular Birliği'ne bağlı 7 Alt Birliğin içerisinde meyve ve asma fidanı üretimi konusunda çalışan kamu niteliğinde bir sivil toplum kuruluşudur (Çelik, 2012., Anonim, 2017).

Her sektörde olduğu gibi Türkiye asma fidanı üretim sektöründe de birtakım problemler olduğu açıktır. Türkiye'de en fazla üretilen meyve olan üzüm üretiminin sürdürülebilirliği, kalitenin artması, maliyetin düşürülmesi, pazarlanabilir ürün oranının artmasının yolu, sağlıklı ve ismine doğru fidan temininden geçmektedir. Bu durumda asma fidanı üreten işletmelerin mevcut durumları, sorunları, beklentileri çok iyi analiz edilmelidir. Yasal olarak arzu edilen fidan üretiminin sağlanması için sektörü derinlemesine ele alan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda sınırlı sayıda araştırma yapılmıştır.

Savaş ve ark. (2016), asma fidanı üreten 28 işletmede anket yolu ile Asma fidanı üretiminin teknik ve ekonomik yönden mevcut durumunu incelemişlerdir. Araştırma

sonucunda, son yıllarda özel sektörün üretimde daha fazla paya sahip olduğunu, firmaların çoğunun aşılı asma fidanı ürettiğini, halen yerli ve Amerikan asma fidanı üretimi yapan işletmeler olduğunu, bazı firmaların damızlıklarının mevcut olduğunu bildirmişlerdir.

Dardeniz ve ark. (2015) ise Ege ve Marmara Bölgelerinde faaliyet gösteren asma fidancılık işletmelerinin önemli bir kısmında üretim faaliyetlerini anket yolu ile irdelemişlerdir. Sonuçta, farklı asma fidancılık kuruluşlarının açık köklü aşılı fidan ve tüplü aşılı fidan üretim aşamalarının büyük ölçüde benzerlik gösterdiğini belirlemişlerdir.

Türkiye'de asma fidanı üretiminde istenilen kalite ve miktara ulaşmak için bu konuda sektörü sırtlayan, lokomotif olan işletmelerin mevcut durumu, karşılaştıkları sorunlar, beklentileri belirlenmelidir. Bu çalışmada, Türkiye'de FÜAB'a üye asma fidanı üreten işletmelerin arazi, mülkiyet ve işgücü durumu, yapısal özellikleri, fidan üretim profilleri ve üretim teknikleri, işletme sahiplerinin sosyo-ekonomik bazı özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece sektörle ilgili bir durum tespiti yapılması ve karşılaşılan temel sorunların ortaya konulması amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Bu araştırmanın ana materyalini Türkiye Fidan Üreticileri Alt Birliğinde (FÜAB) üye asma fidanı üreten işletmelerden aşılı asma fidanını en fazla üreten 12 işletmede 2015 yılında yapılan anket verileridir. 2014 yılında sertifikalı asma fidanı üretimi yapan FÜAB'a üye 33 firma bulunmaktadır. Bu firmalardan bir kısmı sadece al-sat yapmakta, bir kısmı ise oldukça düşük kapasiteli üretim yapmaktadır. Bu çalışmada farklı bölgelerde asma fidanı üreten FÜAB'a üye ve en fazla üretim yapan 12 işletmeyle anket yapılması uygun bulunmuştur. İşletmelerin illere göre sayıları, Manisa 4, Tokat 3, Bilecik 1, İstanbul 1, Denizli 1, Bursa 1 ve Şanlıurfa 1 firma şeklindedir. Anketler 2015 yılında yapılmış olup, fidan üretim profili, bitkisel materyal ile ilgili bilgiler 2013-2015 yılı içeren son 3 yıla ait ortalama değerler ankette dikkate alınmıştır. Anket çalışması ile elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler ile değerlendirilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırma Bulguları

İşletme Sahiplerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmada kapsamındaki işletme yöneticilerinin çoğunluğu (%75) 45 yaş üstü, %83,33'ü erkektir. İşletme sahiplerinin yarıdan fazla bir kısmı (%58,33) lisans mezunudur, ilkökul mezunlarının ise en düşük oranda olduğu görülmüştür (Çizelge 1).

İşletmelerin Arazi Varlığı ve Mülkiyet Durumu

Tarımsal üretimde mevcut üretim alanı, üretimin yapısı ve verimliliğini doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur. Asma fidanı üreten işletmeler ortalama olarak 222 dekar öz mülk araziye sahip olmasına karşın, 50 dekarın altında arazisi olan işletme oranı %41,67'dir. İşletmelerin %75,00'i kiralık arazi kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kiralanın ortalama arazi büyüklüğü 132 dekardır. İşletmelerden biri, bin dekarın üzerinde arazi kiralamaktadır. Asma fidanı üreten işletmelerin %66,67'si aynı zamanda bağ sahibidir ve ortalama bağ alanı 131 dekardır. İşletmelerin ortalama asma fidanı parsel büyüklüğü 65 dekar olarak belirlenmiştir (Çizelge 2).

İşletmenin İşgücü Kullanımı

İşletmelerde, yönetici ya da işletme sahibi hariç, ortalama çalışan kişi sayısının 3 (2,83) olduğu tespit edilmiştir. Anket yapılan işletmelerde ortalama 2 aile bireyi asma fidanı üretimine katkı sağlamaktadır. Asma fidancılığı için aile işgücünün önemli olduğu görülmektedir. İşletmelerin tamamı fidan üretiminde daimî statüde işçi çalıştırmaktadır. Çalıştırılan daimî işçi sayısı 1 ya da 2'dir. Anket yapılan işletmelerin yine tamamı mevsimlik işçi çalıştırmaktadır. Yılda ortalama 88,33 gün erkek işgücü ve 92,5 gün kadın işgücü mevsimlik işçi çalıştırılmaktadır. İşletmelerin erkek ve kadın işgücünün 50 gün üzerinde yoğunlaştığı, işçilerin uzun süreli olarak işletmelerde çalıştığı görülmektedir (Çizelge 3).

İşletme Yapısına İlişkin Özellikler

Anket yapılan işletmelerin %66,67'si sadece bağ fidanı üretirken, %33,33'ü bağ ve meyve fidanını birlikte üretmektedir. İşletmeler ticari düzeyde ortalama olarak 12 yıldır asma fidanı üretmektedir. İşletmeler arasında 23 yıldır sektörde olan firmalar bulunmaktadır. Ankete katılan işletmelerin %58,33'ünün fidancılık dışında geliri vardır. Diğer gelir kaynakları, emekli aylığı, meyvecilik, sebzeçilik ve hayvancılıktır (Çizelge 4).

İşletmelerin tamamı FÜAB'a üyedir. Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye olanların oranı %25'tir. Asma fidanına yüksek talep olması ve yüksek getiri sağlaması (%58,33) ve işletmecinin bu üretim alanını çok iyi bilmesi (%42,86) asma fidanı üreticiliğini tercih etmelerinin en önemli nedenleridir (Çizelge 4).

İşletmelerden sadece biri daha önce üniversite tarafından hazırlanmış asma fidanı üretim kursuna katıldığını belirtmiştir. Çoğunluk (%66,67) asma fidan üretimine ilgili teknik destek ve danışmanlık hizmeti almamakta, %33,33'ü almaktadır. Özel danışmanlar, araştırma enstitüleri, üniversiteler ve tarım il müdürlükleri destek alınan bilgi kaynaklarıdır (Çizelge 5).

İşletmelerin sadece %16,67'si asma fidanlarına tarım sigortası yaptırmaktadır. Sigorta yaptıran iki işletme 10 yıldan beri sigorta yaptırdığını belirtmiştir. Söz konusu iki işletme, asma fidanlarını daha çok don, dolu ve sel riski için sigortalatmaktadır.

İşletmelerin Asma Fidanı Üretim Profili ve Üretim Tekniği

Anket yapılan işletmelerin tamamı açık köklü fidan üretimi yapmaktadır. Bunun yanı sıra %58,33'ü tüplü ve %25'i Amerikan asma fidanı üretmektedir. Sadece bir firma yerli fidan üretmektedir. İşletmelerin %33,33'ü 50.000 adet altında, %41,66'sı 50.000-200.000 adet arasında aşılı açık köklü asma fidanı üretmektedir. İki işletme ise yılda 200.000- 1.000.000 adet arası açık köklü aşılı fidan üretimi yapmaktadır. Üretilen ortalama açık köklü aşılı fidan sayısı 337.040 adettir. Yerli fidan üreten bir firmanın yıllık üretim miktarı 450.000 adettir.

Çizelge 1. İşletme Yöneticilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Table 1. Socio-Demographic Characteristics of Enterprises' Managers

Sosyo-Demografik Kriterler		Frekans	Oran (%)	
Yaş	<45	3	25.00	Ortalama yaş 46,69
	≥46	9	75.00	
Cinsiyet	Erkek	10	83.33	
	Kadın	2	16.67	
Eğitim	İlkokul mezunu	1	8,33	
	Ortaokul mezunu	1	8,33	
	Lise mezunu	-	-	
	Yüksekokul mezunu	1	8,33	
	Fakülte mezunu	7	58,33	
	Lisans üstü	2	16,67	
	Toplam	12	100,00	

Çizelge 2. Arazi Varlığına İlişkin Bulgular

Table 2. Findings Concerning Land Asset

Arazi Büyüklük Sınıfları		Frekans	Oran (%)	
Mülk Arazi (dekar)	<50	5	41,67	Ortalama mülk arazi 222,00 da
	51-500	3	25,00	
	501-999	2	16,67	
	1000 ve üzeri	2	16,67	
Kiralanın Arazi (dekar)	Arazi kiralamayan	3	25,00	Ortalama kiralanan arazi 132,0 da
	<50	5	41,67	
	51-500	3	25,00	
	501-999	-	-	
	1000 ve üzeri	1	8,33	
	Toplam	12	100,00	

Çizelge 3. İşletmelerde işgücü kullanımı

Table 3. Usage of laborforce in the enterprises

	Birey Sayısı	Frekans	Oran (%)	
Çalışan birey sayısı	1 kişi	4	33,33	Ortalama 3 kişi (2,58)
	2 kişi	2	16,67	
	3 kişi	3	25,00	
	6 kişi	3	25,00	
	Toplam	12	100,00	
Ailede üretime katılan birey yok	Ailede üretime katılan birey yok	5	33,33	Ortalama 2 kişi (1,5)
	1 kişi	1	16,67	
	2 kişi	2	16,67	
	3 kişi	3	25,00	
	4 kişi	1	8,33	
	Toplam	12	100,00	
Daimî statüde çalıştırılan işçi sayısı	1 işçi	7	58,33	
	2 işçi	5	41,66	
	Toplam	12	100,00	
Sezonda toplam mevsimlik erkek işgücü çalıştırılan gün sayısı	1-49 arası	2	16,67	Ortalama 88,33 gün
	50-99 arası	5	41,67	
	100 ve üzeri	5	41,67	
	Toplam	12	100,00	
Sezonda toplam mevsimlik kadın işgücü çalıştırılan gün sayısı	1-49 arası	2	16,67	Ortalama 92,50 gün
	50-99 arası	5	41,67	
	100 ve üzeri	5	41,67	
	Toplam	12	100,00	

Çizelge 4. İşletmelerin bazı özellikleri

Table 4. Some characteristics of enterprises

		Frekans	Oran (%)	
Üretilen fidan türü	Bağ	8	66,67	
	Bağ + meyve	4	33,33	
Ticari olarak asma fidancılığı geçmişi (yıl)	1-5 yıl	2	16,67	Ortalama 12 yıl
	6-10 yıl	5	41,67	
	11 yıl ve üzeri	5	41,67	
Fidancılık dışı gelir kaynakları	Fidancılık dışında gelir yok	5	41,66	
	Emekli aylığı	2	16,67	
	Meyvecilik	2	16,67	
	Sebzecilik	2	16,67	
	Hayvancılık	1	8,33	
	FÜAB	12	100,00	
Çiftçi örgütlerine üyelik	Tarımsal Kalkınma Kop.	3	25,00	
	Ziraat Odası	2	16,67	
	Tarım Kredi	1	8,33	
	Genel	12	*	
	Talebinin olması ve yüksek getiri	7	58,33	
Asma fidanı sektörüne girme nedeni	Bu işi çok iyi bildiğim için	6	50,00	
	Baba mesleği	1	8,33	
	Genel	12	*	

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır.

Çizelge 5. Teknik destek/danışmanlık hizmeti alınan bilgi kaynakları

Table 5. Sources of information for technical support / consultancy services

		Frekans	Oran (%)
Teknik destek/danışmanlık alınan yerler	Üniversite	3	75,00
	Tarım il müd.	3	75,00
	Özel danışman	2	50,00
	Araştırma ens.	2	50,00
	Genel	4	*

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır.

Son 3 yıllık ortalamalara göre, işletmelerin büyük bir kısmı 50.000-200.000 adet arasında üretim yapmaktadır. Aşılı tüplü fidan üreten işletmelerin %57,12'si 50.000 adet altında tüplü fidan üretmektedir. Ortalama yıllık tüplü fidan üretim miktarı 170.072 adettir. Amerikan asma fidanı üreten işletmeler, işletme başına ortalama 450.000 adet Amerikan asma fidanı üretmektedir (Çizelge 6).

İşletmelerin ürettikleri üzüm çeşitleri Çizelge 7'de verilmektedir. Alphonse Lavelle çeşidi işletmelerin tamamına yakın kısmı (%96,67) tarafından üretilen, dolayısıyla en fazla tercih edilen çeşittir. Sofralık çeşitlerin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Türkiye'de en fazla üretilen Sultani Çekirdeksiz çeşidi, ankete katılan işletmelerin %33,33'ü tarafından tercih edilmektedir ve üretimdeki payı %13,33'tür. Narince'nin ise işletmelerin %50'si tarafından büyük miktarda üretildiği belirlenmiştir (Çizelge 7). İşletmelerin değerlendirme şekline göre işletmelerin üretimde daha çok sofralık üzüm çeşitlerini tercih ettiği, bunu şaraplık ve kurutmalık çeşitlerin takip ettiği görülmüştür (Çizelge 8). Şaraplık üzüm fidan çeşitlerinin daha az üretilmesi konusunda işletmelerin tamamı talep düşüklüğünü ve pazarlama yaptıkları bölgede tercih edilmemesini sebep göstermişlerdir.

İşletmelerin %58,33'ünde anaç damızlık bulunmaktadır ve bunlardan sadece iki firmanın anaç damızlığı sertifikalıdır. Diğer işletmelerin (%41,67) anaç damızlığı bulunmamaktadır. Bazı işletmeler başka işletme veya bağlardan, bazı çeşitlerden anaç ve kalem temin ederek damızlık kurmaya çalışmışlardır. Bu çok yaygın bir durum olmasa da ismine doğruluk ve sağlıklı materyal konusunda da bir risk olarak görülmüştür.

İşletmelerin damızlık anaçlardan değişik genotiplerde çelik elde ettikleri, daha çok 1103 P, 41B, 5BB ve 110 R anaç genotiplerinden çelik üretildiği görülmüştür. Araştırma döneminde tüm genotiplerden toplam olarak 4.415.000 adet/yıl çelik üretildiği belirlenmiştir (Çizelge 9). Araştırma sonucunda işletmelerin damızlık olarak hemen hemen aynı genotiplerdeki anaçlara yer verdikleri ortaya konmuştur.

İşletmelerin %50'sinin kendi damızlıklarının üretimdeki çelik ihtiyacını karşıladığı belirlenmiştir. Geri kalan %50 oranındaki işletme çelik üretimi konusunda kendi ihtiyacını karşılayamamaktadır. Çelik ihtiyacını karşılamayan firmalar, daha çok özel işletmelerden çelik temin etmektedir (%71,43). Bunun yanı sıra araştırma enstitüsü ve ithalat yoluyla da çelik ihtiyacı karşılanabilmektedir. Damızlıkları çelik ihtiyacını karşılamayan işletmelerin daha çok özel işletmelerden çelik temin etmesi, sürdürülebilir üretim için risk olarak kabul edilebilir (Çizelge 10).

İşletmeler için en önemli konulardan biri bitkisel materyal teminidir. Asma fidanı üretiminde en önemli sarf materyali çelik olup, maliyette de önemli pay almaktadır. Bu açıdan birinci boy aşılık çelik maliyeti işletmelere göre değişmektedir. İşletmelerin yarısından fazla bir kısmı (%57,15) çeliklerin maliyetinin 21-30 kuruş arasında olduğunu bildirmişlerdir. Ortalama olarak 1 adet çelik maliyetinin 2015 yılı itibarıyla 20,16 kuruş olduğu görülmektedir. İkinci boy çeliklerde ise maliyet daha çok 15 kuruşun altında, ortalama 13,5 kuruş olarak belirlenmiştir (Çizelge 11).

Asma fidanı üretiminde en önemli unsurlardan birisi ismine doğru, uygun koşullarda muhafaza edilmiş birinci boy çelik teminidir. Gerek randımana gerekse fidan kalitesine etkisi dikkate alındığında, fidancıların prestiji ve karlılığını önemli derecede etkilediği söylenebilir. Ülke genelinde 2017 yılı itibarıyla boy ve anaç genotipine göre çelik bedellerinin 15-30 kuruş arasında değiştiği görülmektedir. Türkiye'de asma fidanı üretiminde farklı anaçlar kullanılmakta olup, işletmelerin %33,33'ü anaç genotipine göre çelik fiyatlarının değiştiğini belirtmişlerdir (Çizelge 11). Bazı çeliklerin yüksek fiyatlı olmasının talep yüksekliği ile ilgili olduğunu ifade edilmiştir. İki işletme 41B anacına ait çeliklerin diğer anaçlara göre daha maliyetli olduğunu belirtmişlerdir. İşletmelerin tamamına yakını (%91,67) dışarıya çelik satmadığını belirtirken, bir firma yılda 100.000 çeliği tanesi 30 kuruştan sattığını bildirmiştir.

Çizelge 6. Yetiştirilen asma fidanı tipleri, miktarı ve üretim tekniği

Table 6. Types, amount and production technique of grapevine sapling grown

		Frekans	Oran (%)	
Üretilen fidan tipleri	Açık köklü	12	100,00	
	Aşılı tüplü	7	58,33	
	Amerikan asma fidanı	3	25,00	
	Yerli	1	8,33	
	Genel	12	*	
Üretilen fidan sayısı (adet/yıl)	≤50.000	4	33,33	Ortalama 337.040
	50.001-200.000	5	41,66	
	200.001-1.000.000	2	16,67	
	≥ 1.000.000	1	8,34	
	Toplam	12	100,00	
Üretilen aşılı tüplü asma fidanı sayısı (adet/yıl)	≤50.000	4	57,12	Ortalama 170,07
	50.001-200.000	1	14,30	
	200.001-1.000.000	2	28,58	
	Toplam	7	100,00	
Üretilen Amerikan asma fidanı sayısı (adet/yıl)	≤499.000	1	33,33	Ortalama 450.000
	≥500.000	2	66,67	
	Toplam	3	100,00	

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır.

Çizelge 7. Asma fidanlarının üzüm çeşitlerine göre dağılımı

Table 7. Grapevine sapling according to vine varieties

Üzüm Çeşitleri	Üreten firma sayısı	Üreten firma oranı (%)	Çeşidi bulunduran firmaların üretimindeki payı (%)
Alphonse Lavalle	11	96,67	8,42
Trakya İlkeren	9	75,00	6,44
Cardinal	9	75,00	6,00
Yalova İncisi	9	75,00	4,77
Razakı	7	58,33	7,86
Michele Palieri	7	58,33	6,85
Red Globe	7	58,33	4,91
Royal	7	58,33	4,00
Narince	6	50,00	48,00
Crimson S.	6	50,00	5,23
Superior S.	6	50,00	4,83
İtalia	6	50,00	4,67
Horoz Karası	5	41,67	6,00
Sultani Çekirdeksiz	4	33,33	13,30
Müşküle	4	33,33	8,50
Victoria	4	33,33	8,00
Cabernet Sauv.	4	33,33	8,00
Merlot	4	33,33	5,50
Ata Sarısı	4	33,33	5,50
Öküzgözü	4	33,33	4,25
Sauvignon Blanch	3	25,00	10,33
Sirah	3	25,00	7,00
Yuvarlak Ç.	3	25,00	5,00
Boğazkere	3	25,00	2,67
Kalecik Karası	3	25,00	2,33
Hasandede	3	25,00	2,33
Thompson Seedless	2	16,67	10,0
Hatun Parmağı	2	16,67	5,50
Hamburg Misketi	2	16,67	3,00
Early Sweet	1	8,33	6,00
Mevlâna	1	8,33	5,00
Çavuş	1	8,33	3,00
Genel	12	*	-

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır.

Çizelge 8. Sofralık, şaraplık ve kurutmalık üzüm fidanlarının yetiştirilme oranları

Table 8. Growing rates of table, wine and dried grape saplings

Üretimde öncelikli çeşitler	Frekans	Oran (%)
Sofralık	12	100,00
Şaraplık	7	58,33
Kurutmalık	4	33,33
Genel	12	*

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır.

Çizelge 9. İşletmelerde anaç genotiplerine göre üretilen çelik sayısı

Table 9. Cutting numbers produced according to rootstocks genotypes

Üretilen Çelik Genotipleri	Üreten firma oranı	Üretilen ortalama aşılı çelik sayısı (adet/yıl)
1103 P	50,00	1.325.000
5BB	50,00	1.420.000
110R	50,00	140.000
41B	58,33	730.000
SO4	16,67	150.000
140 Ru	33,33	105.000
1613C	16,67	545.000
Toplam	*	4.415.000

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır.

Çizelge 10. Çelik ihtiyacının karşılandığı yerler

Table 10. Where cutting needs are met

Çelik ihtiyacının karşılandığı yerler	Frekans	Oran (%)
Özel işletme	5	71,43
Araştırma istasyonu	1	14,29
Özel işletme+ithalat yoluyla	1	14,29
Toplam	7	100,00

Çizelge 11. Aşılama kullanılan çelik maliyetlerine ilişkin bulgular

Table 11. Findings on cutting costs used in grafting

		Frekans	Oran (%)	
Birinci boy (aşılık) çelik maliyetleri (kuruş/adet)	1-20	3	42,85	Ortalama 20,16
	21-30	4	57,15	
	Toplam	7	100,00	
İkinci boy (dikim) çelik maliyetleri (kuruş/adet)	1-15	3	75,00	Ortalama 13,5
	16-20	1	25,00	
	Toplam	4	100,00	
Anaç genotiplerine göre çelik fiyatları	Değişiyor	4	33,33	
	Değişmiyor	8	66,67	
	Toplam	12	100,00	

Çizelge 12. Çeşitlere göre üretilen göz sayısı

Table 12. Sprout numbers produced according to varieties

Üretilen göz sayısı (adet/yıl)	Üreten firma oranı	Üretilen yıllık ortalama göz sayısı
Alphonse L.	25,00	160.000
Sultani Çekirdeksiz	16,67	250.000
Cardinal	8,33	100.000
Superior Seedless	8,33	100.000
Crimson Seedless	16,67	120.000
Cabernet Sauvignon	8,33	100.000
Yuvarlak Çekirdeksiz	8,33	50.000
Hatun Parmağı	16,67	70.000
İtalia	8,33	60.000
Michel Palieri	8,33	60.000
Tahannebi	8,33	50.000
Köhnü	8,33	50.000
Trakya İlkeren	8,33	50.000
Perlette	8,33	50.000
Narince	8,33	20.000
Toplam	*	1.290.000

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır

İşletmelerin %75'inin kalem damızlığı mevcutken, %25'inin kalem damızlığı bulunmamaktadır. Buradan, asma fidan üreticilerinin genel olarak kalem damızlığına sahip olduğu söylenebilir. Ancak, sertifikalı damızlık sayısının son derece az olduğu görülmüştür. Sertifikalı kademedeki üretim için kullanılan damızlık parsellerinin kurulumunun aşırı maliyetli olması ve materyal temininin zor olması Türkiye fidancılığının önündeki önemli engellerdir.

Çizelge 12'de işletmelerin değişik çeşitlere göre ürettikleri göz sayıları görülmektedir. Sonuçlara göre, en fazla Sultani Çekirdeksiz ve Alphonse Lavalley çeşidine ait göz üretilmektedir. 6 firma yılda toplam 1.290.000 adet göz üretmektedir.

Kalem damızlığı bulunan 9 işletmeden sadece biri, kalem damızlığının üretimde ihtiyaç olan göz miktarını karşıladığını belirtmiştir. "Kalem damızlıklarınız göz ihtiyacınızı karşılıyor mu?" sorusuna, 10 işletmenin %80'i hayır cevabını vermiştir. İşletmelerin büyük bir kısmı göz

ihtiyacını özel işletmelerden (%66,63), araştırma enstitülerinden ve kendileri tarafından tesis edilmiş bağlardan temin ettiklerini belirtmişlerdir.

Göz ihtiyacını kendi işletmesinden karşılayamayan işletmelerin araştırma dönemi için belirttikleri göz maliyeti 0,1-0,5 kuruş arasında değişmektedir. İşletmelerin bir bölümü göz maliyetlerinin çeşitlere göre değiştiğini ifade ederken diğerleri değişmediğini söylemişlerdir (Çizelge 13). Göz maliyetinin daha çok tescilli klon Sultan 7 ve yabancı menşeli sofralık çeşitlerde daha yüksek olduğu bildirilmiş, Red Globe çeşidinin bu konuda ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Bazı çeşitlerde göz sayısının az ve teminin zor olması göz maliyetinin yüksek olmasıyla ilgili olarak belirtilen en önemli gerekçe olmuştur.

İşletmelerin %41,67'si, aşılama kullanılan çelikleri soğuk hava deposunda, %25'i kum havuzlarında muhafaza ettiğini, %33,33'ü aşılama döneminde hazırladığını belirtmiştir. Aşılama kullanılan kalemleri ise %41,67'si aşılama döneminde hazırladığını, %41,67'si soğuk hava

deposunda, %16,67'si ise kum havuzlarında muhafaza ettiğini söylemiştir. Sonuçlara göre, kalem ve çelikleri önceden hazırlayıp muhafaza eden üreticiler soğuk hava deposunu daha fazla tercih etmektedir. Kum havuzunda muhafazanın daha az tercih edilmesi olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

İşletmelerin %70'i çelik ve kalemleri muhafaza döneminde dezenfekte ettiğini, %30'u ise etmediğini belirtmiştir. Asma fidanı, meyve fidanına göre kâr marjı daha yüksek bir ürün olmasına karşın üretim, depolama ve pazarlama aşamasındaki sıkıntılar firmaların bu üretim alanında faaliyet göstermesini zorlaştırmaktadır. Özellikle üretim sırasında kaynaştırma, katlama odaları ve parafinleme döneminde mantari ve bakteriyel hastalık etmenlerine karşı titiz olunması zorunludur. Aksi halde yaşanacak kayıplar firmanın bir yıllık emeğinin boşa gitmesi anlamına gelebilir. Bu konuda bilinç eksikliği olduğu görülmektedir.

İşletmelerin günlük ortalama aşılama kapasiteleri 17.860 olarak belirlenmiştir. %58,33'ü 10.000-50.000 aşı/gün arasında kapasiteye sahiptir. Aşı kapasitesinde etkili unsurlardan biri aşı ustalarının hızıdır. İşletmelerin %75,0'i, 200 aşı/saat hıza sahip ustalarla çalıştıklarını beyan etmiştir. Saatte 500 civarında aşı yapan ustaların da olduğu belirtilmiştir. İşletmelerin aşılama kapasiteleri saatte ortalama 249 adettir. Aşılama kapasitesinde bir diğer önemli unsur, aşı elamanlarının boylanmasıdır. İşletmelerin %66,66'sı boylama yapmaktadır (Çizelge 15).

Agrobacterium vitis'e karşı etkili önlemlerden biri termoterapi uygulaması olup, işletmelerin %41,66'sı termoterapi ünitesine sahip değildir (Çizelge 16). Çalışma sonuçları, asma fidan üreticilerinin bir bölümünün Agrobacterium vitis için gerekli önlemlerin alınması konusunda tam anlamıyla bilinçli olmadıklarına işaret etmektedir.

Aşılı asma fidanı üretiminde önemli sarf malzemelerinden biri parafindir. İşletmelerin %58,33'ü sadece ithal, %33,33'ü ise sadece yerli parafin tercih etmektedir (Çizelge 16). Aşılı çelikler değişik ortamlarda

katlanarak kaynaştırma ortamına alınmaktadır. Katlama ortamı olarak klasik olan talaş ortamını, işletmelerin %58,33'ü kullanırken, %25'i su, %16,67'i perlit ortamını tercih etmektedirler. Çeliklerin katlanmasında ise işletmelerin %50'si plastik kasayı, %41,67'si tahta kasayı tercih ettiğini belirtmişlerdir (Çizelge 16).

Aşılama yerli veya yabancı menşeli makinalarla gerçekleştirilebilmektedir. Sadece ithal makine işletmelerin %33,33'ünde, yerli makine %25'inde mevcuttur. Her ikisini kullananlar (%41,67) diğerlerinden daha yüksek orandadır. İşletmelerin %83,33'ü aşılı çeliklerin dikimi öncesinde 2. Parafin uygulaması yapmaktadır (Çizelge 16).

Aşılı çeliklerin fidanlık parseline dikim sistemi, işletmelerin %58,33'ünde plastik malçla kaplanmış masuralarda yetiştirme şeklindedir. Bunu hendek/tepe dikim sistemi (%25) takip etmektedir. İşletmelerin %83,33'ü fidanlık parselinde damla sulama sistemini, %16,66'sı salma sulama sistemi tercih ettiğini bildirmiştir ifade etmiştir. Damla sulama en çok tercih edilen sulama yöntemidir. İşletmelerden %83,33'ü açık köklü fidanlık parsellerinde gölgeleme filesi kullanmamaktadır. İki firma file kullandığını belirtmiştir (Çizelge 16).

İşletmelerin yedi tanesi tüplü fidan üretmektedir. Bunların %85,71'i plastik veya polikarbon serada üretim yapmaktadır. Bu işletmelerden 3'ünün serasında ısıtma sistemi olduğu belirtilmiştir. Tüplü fidan üretiminde önemli sarf malzemelerinden biri harçta kullanılan materyaldir. Firmalar değişik tipte materyaller kullanmakta, en fazla torfu tercih etmektedirler (Çizelge 17). Çalışmada torfun önemli bir girdi olduğu görülmüştür.

Aşılı asma fidanı üretiminde başarı ve karlılığın en önemli göstergesi fidan randıman değerleridir. İşletmelerin son 3 yılda açık köklü fidan randıman oranları ortalama %45'tir ve %58,33'ünün randımanı %41'in üzerindedir. İşletmelerin yedi tanesi tüplü fidan üretmekte olup, ortalama randımanları %72,50'dir (Çizelge 18).

Çizelge 13. Göz maliyetlerine ilişkin bulgular

Table 13. Findings on sprout costs

	Frekans	Oran (%)
Göz maliyetleri (kuruş/adet)	10	33,33
	30	33,33
	50	33,34
	Toplam	100,00
Çeşide göre göz fiyatları	Değişiyor	66,67
	Değişmiyor	33,33
	Toplam	100,00

Çizelge 14. Çeliklerin ve kalemlerin aşılama kadar muhafaza yöntemi

Table 14. Conservation techniques of cutting and scions until grafting

	Muhafaza Yöntemleri	Frekans	Oran (%)
Çeliklerin muhafaza yöntemi	Aşılama döneminde hazırlıyor, muhafaza yapmıyor	4	33,33
	Soğuk hava deposunda	5	41,67
	Kum havuzunda	3	25,00
Kalemlerin muhafaza yöntemi	Aşılama döneminde hazırlıyor, muhafaza yapmıyor	5	41,67
	Soğuk hava deposunda	5	41,67
	Kum havuzunda	2	16,67
	Toplam	12	100,00

Çizelge 15. İşletmelerin günlük aşılama kapasitesi

Table 15. Daily grafting capacity of enterprises

		Frekans	Oran (%)	
Günlük aşılama kapasitesi (gün/adet)	≤10.000	3	25,00	Ortalama 17.680
	10.001-50.000 adet arası	7	58,33	
	≥50.001	2	16,67	
Aşı ustasının aşılama kapasitesi (adet/ saat)	<200	9	75,00	Ortalama 249
	201-500	1	8,33	
	≥501	2	16,67	
Aşılama elemanları için boylama yapma tercihi	Boylama yapıyor	8	66,66	
	Boylama yapmıyor	4	33,33	
	Toplam	12	100,00	

Çizelge 16. İşletmelerde bazı uygulamalar, işletme modernizasyonuna ve materyal kullanımına ilişkin bulgular

Table 16. Some applications in enterprises, findings on modernization and material use

	Seçenekler	Frekans	Oran (%)
Termoterapi ünitesi;	Var	7	58,34
	Yok	5	41,66
Aşılı çeliklerde kullanılan parafin türü	İthal parafin	7	58,34
	Yerli parafin	4	33,33
	Her ikisi	1	8,33
Katlamada kullanılan materyal türü	Talaş	7	58,33
	Su	3	25,00
	Perlit	2	16,67
Aşılı çelikleri katlamada kullanılan kasa tipi	Plastik	6	50,00
	Ahşap sandık	5	41,67
	Her ikisi	1	8,33
Aşılamada kullanılan makinelerin menşei	İthal	4	33,33
	Yerli	3	25,00
	Her ikisi	5	41,67
Aşılı çeliklere ikinci parafin uygulaması	Yapılıyor	10	83,33
	Yapılmıyor	2	16,67
Açık köklü fidan üretiminde dikim sistemi	Plastik malç kaplı masuralarda	7	58,33
	Malçsız masuralarda	2	16,67
	Hendek-tepe dikim	3	25,00
Fidanlık parsellerinde kullanılan sulama sistemi	Damlama	8	66,66
	Salma	2	16,66
	Yağmurlama	1	8,33
	Damlama+Yağmurlama	1	8,33
Fidanlık parsellerinde gölgeleme filesi kullanımı	Evet	2	16,66
	Hayır	10	83,33
	Toplam	12	100,00

Çizelge 17. Tüplü fidan üretiminde sera tipleri ve kullanılan harç türü

Table 17. Greenhouse types and the type of compost used in the production of potted sapling

	Seçenekler	Frekans	Oran (%)
Sera tipi	Plastik-Polikarbon Serada	6	85,71
	Cam Sera	1	14,29
	Toplam	7	100,00
Harç türü	Torf	5	71,42
	Perlit	2	28,60
	Kokopit	2	28,60
	Diğer (kum+çam kabuğu yongası+toprak)	3	42,90
	Toplam	12	*

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır.

Çizelge 18. Son 3 yılın ortalaması fidan randımanı

Table 18. Sapling yield as the average of the last 3 years

Fidan randıman oranı (%)		Frekans	Oran (%)	
Açık köklü fidan	<40	5	41,67	Ortalama %45,00
	≥41	7	58,33	
	Toplam	12	100,00	
Tüplü fidan	<70	2	28,57	Ortalama %72,50
	≥71	5	71,43	
	Toplam	7	100,00	

Çizelge 19. Anaç genotipine göre son üç yılın ortalaması asma fidan randımanı

Table 19. Sapling yield according to rootstocks genotypes as the average of the last 3 years

Anaç genotipleri		Toplam fidan randımanı (%)	Birinci Boy (%)
Açık köklü	5BB	66,00	55,00
	SO4	54,00	44,00
	1103 P	55,00	40,00
	110R	35,00	30,00
	41B	34,00	28,00
	140 Ru	32,00	27,00
	1613C	43,00	26,00
	Ortalama	46,00	35,70
Tüplü	5BB	77,00	70,00
	1103 P	74,00	63,00
	110R	67,00	58,00
	SO4	65,00	56,00
	41B	43,00	40,00
	140 Ru	46,00	32,00
	Ortalama	62,00	53,17

Çizelge 20. İşletmelerin asma fidancılık sektöründe karşılaştıkları sorunlar

Table 20. Problems faced by enterprises in vine nursery sector

Fidan üretiminde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	Frekans	Oran (%)
Fidan fiyatlarının düşük olması	9	75,00
Piyasadaki belirsizlikler	7	58,33
Girdilerin pahalı olması (çelik, analiz bedelleri)	7	58,33
İsmine doğru sağlıklı bitkisel materyal temini	5	41,66
Pazarlama konusundaki zorluklar	4	33,33
İş gücü yetersizliği	3	25,00
Finansman yetersizliği	3	25,00
Hastalık ve zararlılarla mücadele	2	16,66
Teknik bilgi eksikliği	2	16,66
Kalifiye işçi, teknik elaman yetersizliği	1	8,33
Genel	12	*

*Bu soruda bazı üreticiler birden fazla seçenek işaretledikleri için yüzde dağılım toplamı yüzü aşmaktadır

Randıman değerlerinde anaç genotipinin payı oldukça yüksektir. Anaçlara göre toplam fidan randımanı ve birinci boy fidan randımanının değiştiği görülmektedir. İşletmelerin anaçlara göre randıman konusunda verdikleri değerlerin ortalamasına bakıldığında, 5BB, SO4, 1103P anaçlarının toplam fidan ve birinci boy fidan randıman değerleri diğerlerinden yüksektir. 140 Ru ve 1613 C genotipleri randıman değerlerinin en düşük anaçlardır. Tüplü fidan üretiminde fidan ve birinci boy fidan randımanının 5BB, 1103P ve 110R de en yüksek, 140 Ru ve 41B de en düşük oranda olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 19). On işletme tarafından üretimde yoğun olarak kullanılan, ancak randımanda problem yaşanan anaçlar hangileridir diye sorulduğunda, 41B anacı açık ara önde çıkarken, 140 Ru ve 110 R de bu konuda sorunlu anaçlar olarak bildirilmiştir.

Asma Fidan Üreticiliğinde Karşılaşılan Sorunlar

Görüşülen işletmecilerden, üretimden pazarlama aşamasına kadar asma fidancılığı sektöründe karşılaştıkları önemli sorunların neler olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlara göre işletmelerin önemli çoğunluğu (%75) asma fidanlarının satış fiyatlarını düşük bulmaktadır. İkinci olarak en yüksek oranda belirtilen sorunun da piyasa koşullarıyla ilgili olması ve pazarlama zorluklarının %33,33 oranında ayrıca dile getirilmesi, pazarlamayla ilgili geniş ölçekli sorunlar olduğuna işaret etmektedir. Girdi fiyatlarının yüksekliği işletmelerin %58,33'ü tarafından ifade edilmiştir. İsmine doğru sağlıklı üretim materyallerinin temininde sorun yaşadığını belirtenlerin oranı %41,66'dır. Daha düşük oranlarda, iş gücü ve finansman yetersizliği, hastalık – zararlılarla mücadele ve kalifiye işgücü temininde yaşanan zorluklar, teknik bilgi eksikliği, sektörde karşılaşılan sorunlar olarak belirtilmiştir (Çizelge 20).

Daha önce yapılan diğer bir araştırmada da asma fidan işletmelerinin işgücü temini ve pazarlama konularında sorun yaşadıkları ve işletmecilerin fidan fiyatlarını düşük buldukları belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, çelik temini ve fidan randımanı konusunda karşılaşılan problemlerin, sorun niteliğinde önem taşıdığı belirlenmiştir (Savaş, 2013).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma ile, Türkiye'nin değişik yörelerinde FÜAB'a üye asma fidanı üreten 12 işletmenin arazi ve mülkiyet durumu, işgücü durumu, bazı yapısal özellikleri, fidan üretim profilleri ve teknikleri ve karşılaştıkları sorunlar, alan çalışması verilerine dayalı olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre;

Asma fidanı üreten firmalar önemli arazi büyüklüğüne sahip, özmülk arazi oranının ağırlıklı olduğu işletmelerdir. Arazi kiralama alışkanlığının yüksek olduğu ve önemli miktarda arazi kiralandığı da görülmektedir. İşletmelerde aile işgücü kullanıldığı gibi, daimî ve mevsimlik işçi kullanımı da söz konusudur.

Daha çok açık köklü ve tüplü fidan üretmektedirler ve bir kısmının damızlık bağları olsa da genelde bitkisel materyal açıkları bulunmaktadır. Fidanların satış fiyatlarının düşük olması, piyasadaki belirsizlikler, girdilerin pahalı olması ve ismine doğru sağlıklı bitkisel materyal teminindeki güçlükler, işletmecilerin karşılaştıkları başlıca sorunlardır.

Uygun materyal temini ve kayıt dışı üretim ve satış konusunda önlem alınması, firmaların en önde yer alan beklentileri arasındadır. Asma fidan üreticilerinin ortak sorunları çözüme noktasında daha sıkı iş birliği göstermeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu konuda FÜAB'ın daha etkin çalışması konusunda da bir beklenti olduğundan söz edilebilir.

Türkiye'nin meyve ve asma fidan ihtiyacı tam olarak bilinmemekte, bu durum fidancılık sektöründe istikrarsız bir piyasaya neden olmaktadır. Ülkede, bağcılık ve meyvecilik potansiyeli ve üretim hedefleri ile uyumlu bir sertifikalı fidan üretim ve pazarlama sisteminin kurulmasına yönelik makro düzeyde planlamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye asma fidancılık sektörünün daha iyi bir noktaya gelebilmesi için; Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı kuruluşların, anaç ve kalem damızlık için baz materyal temini konusunda daha etkin olması önemlidir. Tarım ve Orman il/ilçe müdürlükleri ve FÜAB sertifikalı fidan üreticilerinin haklarını korumada daha aktif rol üstlenmelidir. Tarım Orman Bakanlığı ve FÜAB'ın etkin görev alacağı özerk bir yapılanmayla, fidan üretim ve pazarlama aşamalarında çok sıkı denetim-yaptırım-destekleme aşamalarını içeren bir sistem kurulmalıdır.

References/Kaynaklar

- Anonim. 2017. www.FÜAB.org.tr
- Çelik H, Demir İ, Marasalı B. 1991. Ülkemizde asma fidanı üretiminin bugünkü durumu. Türkiye 1. Fıdancılık Simpozyumu, (26-28 Ekim 1987), Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, p.59, Ankara.
- Çelik H, Ağaoğlu YS, Fidan Y, Marasalı B, Söylemezoğlu G. 1998. Genel Bağcılık. Birinci Baskı, Sun Fidan A.Ş. Meslek Kitapları Serisi: 1. Ankara.
- Çelik H. 2012. Türkiye bağcılığı ve asma fidanı üretimi-Dış ticareti ile ilgili stratejik bir değerlendirme. Türkiye Tohumcular Birliği (TÜRKTOB) Dergisi, 4, 10-16.
- Dardeniz A, Gündoğdu MA, Akın A, Ateş F, Çelik M, Gökdemir A, Kahraman KA. 2016. Bazı Sofralık Üzüm Çeşitlerinin 5BB Amerikan Asma Anaç Üzerindeki Vejetatif Gelişim Performanslarının Belirlenmesi. ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, s. 69-75.
- Ergenoğlu F, Gürsöz S. 1991. Akdeniz bölgesi bağcılığının fidan sorunu. Türkiye 1. Fıdancılık Simpozyumu. (26-28 Ekim 1987, Tokat). Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, p.85, Ankara.
- İlter E, Uzun İ. 1991. Türkiye' de asma fidancılığının önemi ve aksayan tarafları. Türkiye 1. Fıdancılık Simpozyumu. (26-28 Ekim 1987), p.133. Ankara
- Oraman MN. 1970. Bağcılık Tekniği I. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Yayınları: 415. Ders Kitabı No: 142. 283) S.
- Oraman MN. 1972. Bağcılık Tekniği II. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 470, 402.
- Savaş Y. 2013. Asma fidanı işletmelerinin ekonomik analizi ve etkinliklerinin değerlendirilmesi: Manisa ili örneği (Master's thesis, ADU, Fen Bil. Ens.).
- Savaş Y, Çobanoğlu F, Karabat S. 2016. Asma fidanı üretiminin teknik ve ekonomik yönden mevcut durumu. Selçuk Üniversitesi Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi-A. Cilt 27. (Türkiye 8. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu Özel Sayısı). 426-435..
- Şen A, Yağcı A. 2016. Tüplü asma fidanı üretiminde farklı köklendirme yerlerinin fidan randıman ve kalitesi üzerine etkileri. Meyve Bilimi, 3(1): 22-28.
- TÜİK 2019. Bitkisel üretim istatistikleri. Konularına Göre İstatistikler; Tarım www.tuik.gov.tr, Erişim tarihi: 09.08.2019
- Winkler AJ, Cook JA, Kliewer WM, Lider LA. 1974. General Viticulture. University of California Press. Berkeley.
- Yağcı A, Gökaynak AG. 2016. Sultani Çekirdeksiz Üzüm Çeşidinin Fidan Randımanı ve Kalitesi Üzerine Anaç ve Gölgeleme Oranının Etkisi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 53(1): 109-116.